

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side 2
Årsmøde 25.-27. maj 2018	side 3
Allindemaglegård	side 5
Sonnerupgård	side 7
Assendrup Hovedgaard	side 9
Krebsehuset	side 11
Den første bygningsfredningslov	side 12
Nyt fra kredsene	side 13
Tilmelding til årsmøde 2018	side 15
Kommende kredsaktiviteter	side 16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgårdsforening

Februar - marts 2018

Nr. 451 - 75. årgang

Godsejer, hoteldirektør Peter Knudsen, Sonnerupgård

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer:

Connie F. Neumann, Valmuevænget 8, Grønnemose. 5560 Aarup.
Tlf. 40 30 35 52. E-mail zenta1@outlook.dk

Medlemsadministrator:

Inger Marie Wibholm, Sdr. Boulevard 12, 4930 Maribo.
Tlf. 54 78 09 02 og 21 62 20 88. E-mail iwibholm@gmail.com

Ejendomsrådgiver:

Chefkonsulent
Michael Munthe Fog
VKST
Fulbyvej 15, 4180 Sorø
Tlf. 57 86 53 00
mmf@vkst.dk

Ejendomsrådgiver
Peter Christensen. LMO.
Asmildklostervej 11. 8800 Viborg.
Hoved tlf. 7015 4000
Tlf. 87 28 25 68. Mobil 30 92 62 69.
Mail PEC@lmo.dk - Web www.lmo.dk

Hovedbestyrelsen:

Formand:
Gunhild Olesen Møller,
»Bronzehave«,
Strædet 38, 7990 Øster Assels.
Mobil 23 32 92 10.
gunhild.olesen.moller@rn.dk

Næstformand:
Finn Bang Olsen,
»Lilliehøj«,
Assensvej 16, 5580 Nr. Åby
Tlf. 51 70 06 08
finn.bang.olsen@get2net.dk
(Formand: Fynskreds)

Jens Brogaard Jensen
»Maglehøjgård«,
Hammerbakke 3, 4050 Skibby
Tlf. 47 52 99 18
jensbjensen@privat.dk
(Formand: Nordsjællandskreds)

Jens Ole Munch
Søndre Alle 6, 3700 Rønne
Tlf. 51 95 17 22
lisa@munch.li
(Formand: Bornholmkreds)

Karen Andersen,
»Baungård«,
Vollerupvej 70, 4400 Kalundborg
Tlf. 29 26 20 13
ok@dlgpost.dk
(Formand: Vestsjællandskreds)

Knud Pedersen
»Kildemosegård«,
Egeskovvej 18, 4700 Næstved
Tlf. 55 44 51 17
kgkildemosegaard@privat.dk
(Formand: Sjælland Syd.)

Hans Jørgen Hansen
»Bregnholt«
Adelgade 88, 4880 Nysted.
Tlf. 54 86 42 22.
bregnholtpc@hotmail.dk
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Gunnar Kloppenborg-Skrumsager
»Lilteip«,
Terpvej 24, Øster Lindet,
6630 Rødding
gunnar@lilteip.dk
(Formand: Haderslevkreds)

Chr. A. Krogh
Majbølvej 17, 6470 Sydals.
Tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Jens Ulrik Tarpgaard
»Tarpgård«,
Tarpvej 13, Vedersø, 6990 Ulfborg,
Tlf. 21 42 13 83
ju@tarpgaard.com
(Formand: Ringkøbingkreds)

Steffen Buch Juul
»Jægergården«
Høllundvej 6, Høllund, 7100 Vejle.
Tlf. 75 86 54 93.
svend-juul@hotmail.com
(Formand: Vejle kreds)

Vibeke Binnerup
Hovedvejen 138, 8963 Auning
Tlf. 60 72 55 68.
Vibeke@vestdjursnet.dk
(Formand: Århuskreds)

Gunhild Olesen Møller,
»Bronzehave«,
Strædet 38, 7990 Øster Assels.
Mobil 23 32 92 10.
(Formand: Midtjysk kreds)

Mads P. Christensen
»Als Nygaard«
Petersborgvej 11, Als,
9560 Hadsund
Tlf. 21 55 59 50
mathy@postkasse.net
(Formand: Himmerlandskreds)

Niels Ole Volhøj
»Volhøj«
Bettevej 38,
V. Tversted, 9881 Bindslev
Tlf. 40 89 74 92
enovolhoj@mail.dk
(Formand: Vendsysselkreds)
(Formand: Arkivudvalget)

Formanden skriver:

Her bringes igen en opfordring til at indsende jeres e-mail adresser til medlemsadministrator Inger Marie Wibholm. Det letter opkrævningen af kontingenter og sparer foreningen for en portoudgift. Hendes adresse står på side 2. Nogle kredse har mail på alle, andre kredse er dårligt nok i gang efter at opfordringen har lydt i to år.

Medlemsnedgangen fortsatte i år 2017 og foreningen havde ved årsskiftet 948 medlemmer. Tilbagegangen er jævnt fordelt over hele landet med Lolland-Falster Kredsen som en udtagelse, der har bevaret status quo. Vestsjællandskredsen har mistet flest medlemmer og er gået tyve tilbage. Det stiller igen krav til foreningen om at tilpasse udgifterne. Forretningsudvalget skal have et møde i løbet af februar og hovedbestyrelsen skal mødes i april. Der er tre veje at gå: en kontingentforhøjelse, se på antallet af udgivelser af bladet Slægtsgården eller gå ind i forhandlinger om at lade Slægtsgårdsarkivet overgå til en anden aktør. Dansk Landbrugsmuseum på Gl. Estrup har tidligere tilbudt at de ville være behjælpelige med at finde en løsning.

Program og tilmeldingsskema for årsmødet i Sorø i Sjælland Syd Kredsen er at finde i dette blad, så jeg vil da opfordre jer til at melde jer. Der bliver ingen fællesbuskørsel fra Jylland, men stadig en lille bytur i Sorø fredag eftermiddag under Ole G. Niensens ledelse. Ligeledes vil vi her opfordre jer til at køre sammen når vi skal ud på besøgsstederne. De fleste steder har de sikkert gode parkeringsmuligheder, men det tager tid at køre på små veje.

Det har været en lang og tidrøvende proces at få den nye kasserer på plads og det er desværre stadig i proces med registreringer og tilladelser. Vedrørende indkøb af ny it opsætning på arkivet og hjemmesiden i foråret 2017 har det kunnet finansieres uden at skulle sælge værdipapirer, som det ellers var aftalt. Arkivet og hjemmesiden har kørt på midlertidige løsninger siden år 2010, så det var på høje tid at få rettet op disse gamle nedbrud, som skiftende hovedbestyrelser ikke har gjort noget ved.

I efteråret fik jeg en meddelelse fra et advokatfirma i Grenå om at foreningen havde arvet kr. 50.000 til en fond efter vores anvisning. Fonden skulle være almen nyttig eller alment velgørende. Afdøde var gårdejer Niels Jensen Helles fra Tinghøjvej i Randers SØ. Foreningen skulle udpege en fond og da Jens og Anna Jensens Fond var nævnt ved navn som eneste eksempel har foreningen kanaliseret pengene derhen. Det er næstformand Finn Bang Olsen der har forestået det praktiske og pengene er udbetalt fra boet.

Kort før jul fik jeg en ganske uventet julegave som jeg blev meget glad for. Vores medlem Peter Sørensen på Hjembækgaard i Sangstrup ved Grenaa havde begået en bog om "Forlis og strandinger" de sidste 300 år ved Djurslands Klinten. Bogen er udgivet med støtte fra Velux Fonden og på forlaget Kahrius. Slægtsgården Hjembækgaard ligger lige ved stranden og de tidligere generationer har været involveret i dramatiske hjælpeaktioner under barske vejrforhold. Jeg har talt med P. Sørensen i telefon, men vil alligevel her benytte lejligheden til at sende nok en tak for den fine og til tider åndeløst spændende bog. P. Sørensen sendte bogen som en tak for min indsats for at føre Dansk Slægtsgårdsforening videre. Det lykkedes i 2015, men nu er det op til jer at gentegne jer som medlemmer her i år 2018. Det vil jeg opfordre jer til at gøre og samtidig opfordre kredsformændene til at få lavet nogen aktiviteter. For selv om vi ikke er det samme antal medlemmer som i tidligere tider, holdes der stadig nogle gode møder også i nabokredsene hvor I også er velkomne.

Gunhild Olesen Møller

Adresseændringer

bedes meddelt foreningens medlemsadministrator:
Inger Marie Wibholm, Sdr. Boulevard 12, 4930 Maribo.
Tlf. 54 78 09 02 og 21 62 20 88 e-mail iwibholm@gmail.com

Slægtsgårdsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning, tlf. 86 48 48 16
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet,
når man til billetsalget i porten oplyser,
at man kun skal på arkivet.

Arkivarer:

Else Skovbo Jensen
Kløvervej 5, 8850 Bjerringbro.
Tlf.: 86 68 40 47.
Inge Nissen
Tåsingegade 22 st. tv., 8200 Århus N.
Tlf: 86 10 43 31 / 23 74 10 37.

Redaktion:

Ole G. Nielsen
Bøgeparken 25 B
4241 Vemmelev
Tlf. 24 93 34 12
OleGN@mail.tele.dk

Nr. 452 udkommer omkring
den 1. maj 2018.
Deadline for indlæg 1. april 2018

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: Jannerup Grafisk
Ndr. Ringgade 70 A
4200 Slagelse
Tlf. 58 52 52 22
jannerup@jannerup.dk

Årsmøde Dansk Slægtsgårdsforening

25-27. maj 2018

Fredag d. 25. maj

- Kl. 14.15 Mødested: Pladsen foran kirken, Akademigrunden 4, 4180 Sorø
- Kl. 14.30 Omvisning i Sorø Klosterkirke.
- Kl. 15.30 Gåtur i Akademihaven.
- Kl. 16.30 Omvisning i Akademiets hovedbygning.
- 17.30 Indkvartering på Hotel Comwell Sorø, Abildvej 100, 4180 Sorø
- Kl. 19.00 Spisning på Hotel Comwell. To retter.

Lørdag d.26. maj

- Kl. 8.30 Afgang til Almindemaglegaard, Almindemaglevej 60, 4100 Ringsted, ved Kim Kjær Knudsen,
- Kl. 11.00 Afgang til Sonnerupgaard, Tølløsevej 53, 4330 Hvalsø. Ved Anders Kundsén,
- Kl. 13.00 Frokost på Sonnerupgaard.
- Kl. 14.30 Afgang til Hotel Comwell, Abildvej 100, 4180 Sorø.
- Kl. 15.15 Kaffe og kagebuffet.
- Kl. 15.30 Årsmødet åbnes officielt.
- Kl. 19.15 Festmiddag og herefter kaffe. Incl. 1 glas skænket hvidvin. Birkums Musik. Festtale ved direktør for Østdansk Landboforening Torben Flinch.

Dagsorden for årsmødet

1. Sang og velkomst.
2. Valg af dirigent og stemmetællere.
3. Landsformand Gunhild Olesen Møller aflægger beretning.
Herunder beretning om medlemsbladet.
4. Formand for Slægtsgårdarkivet Niels Ole Volhøj aflægger beretning.
5. Beretningerne drøftes.
6. Fremlæggelse af regnskab og budget.
7. Behandling af indkomne forslag.
8. Valg af landsformand.
9. Valg af revisorer.
10. Mødested for årsmødet i 2019.
11. Eventuel.

Søndag den 27. maj

- Kl. 8.30 Afgang fra hotellet.
- Kl. 9.00 Gudstjeneste i Fjenneslev Kirke. Langtoftevej 2 A, 4173 Fjenneslev. Herefter fortæller graver Christian Olsen om kirkens historie.
- Kl. 10.20 Afgang til Assendrup Hovedgaard.
- 12.45 Assendrupvej 10, 4690 Haslev. Ved Kjeld Christensen,
- Kl. 13.15 Frokost i Kredshuset, Ringstedvej 87, 4180 Sorø.

Mødeudgifter

Der skal på forhånd betales for:

Fredag

- Bytur i Sorø incl. éntreer 125
- Middag to retter 288

Lørdag

- Hotel Comwell. Kaffebuffet til årsmødet 83
- Frokost og rundvisning. Sonnerupgaard. 299
- Festmiddag og kaffe. Incl 1. glas hvidvin 561
- Fællesudgifter lørdag incl. éntreer, festtaler og musik. 295

Søndag

- Frokost og kaffe i Kresthuset
- Incl. Éntreer og fællesudgifter 300

Alle drikkevarer er for egen regning og der opfordres til samkørsel

Overnatning

- Overnatning fredag til søndag i enkeltværelse. 1.400
- Overnatning lørdag til søndag i enkeltværelse. 700
- Overnatning fredag til søndag i dobbeltværelse. 1.800
- Overnatning lørdag til søndag i dobbeltværelse. 900

Afbud

Eventuelle afbud bedes meddelt straks til kasserer Connie F. Neumann, hvis betaling skal undgås.

Kassererskifte i

Dansk Slægtsgårdsforening

Connie F.
Neumann

Jeg har skrevet om det før. Det har været en meget lang og tung proces som forretningsudvalget har arbejdet med.

På det første bestyrelsesmøde i 2015 efter at jeg var valgt som landsformand sagde forretningsfører Inger Hansen op til fratrædelse ultimo 2016 grundet alder. Det blev så håndteret på hovedbestyrelsesmødet (HB) i april 2016, og her blev det besluttet igen at annoncere i Slægtsgården efter en afløser, som hidtil ikke have fået nogen til at melde sig til opgaven. Samtidig blev det besluttet at dele opgaven, hvis det blev nødvendigt. Inger Marie Wibholm fra Lolland-Falster Kredsen meldte sig snart efter klar til at overtage medlemsadministrationen, og det takkede forretningsudvalget ja til. Det skete med start den 1. januar 2017. Inger Hansen meddelte i august 2016 at hun havde fortrudt sin opsigelse, men eftersom FU havde aftalt en overtagelse af medlemsadministrationen, var det for sent. FU havde også den indstilling, at det var alt for meget til en person at bestride. Tilmed en person der havde sagt op med henvisning til sin alder. FU beskrev fordelingen og opgaverne i en administrationsplan i oktober 2016. Sekretær funktionen med udsendelse af breve til medlemmerne stoppede ultimo 2016 efter beslutning i HB. Jeg overtog referatskrivningen i foråret 2016. På årsmødet i Viborg i år 2017 blev jeg genvalgt som landsformand, og efterfølgende havde FU i august møde med en person der kunne være et emne til administrativ hjælp. Det blev dog først en uges tid senere, da FU kom i forbindelse med Connie F. Neumann, at vi fandt en person med de rigtige kompetencer. Det blev meldt ud at vi var i gang med at sætte en person ind som ny kasserer. Den 23. august 2017 var jeg med Connie F. Neumann i Nordea Bank i Middelfart og i skrivende stund er overdragelsen endnu ikke helt afsluttet. Jeg håber at alt falder på plads. Regnskabet blev overdraget fra kasserer Inger Hansen sidst i november 2017. Det skal så gøres færdig inden de to nyvalgte revisorer indkaldes til revision. På vegne af forretningsudvalget og foreningen takker vi hermed Inger og Henning Hansen for en mangeårig indsats for Dansk Slægtsgårdsforening. Vi vil samtidig ønske Inger Hansen tillykke med de 80 år.

Fmd. Gunhild Olesen Møller

Inger M. Hansen 80 år

Den 4. februar rundede Inger Margrethe Hansen de 80 år. I Slægtsgårdsforeningen er der én Inger. Alle medlemmer kender Inger, alle ved hvem Inger er, som i mere end 50 år har været foreningens kasserer og sekretær, eller som vedtægter omtaler det: forretningsfører.

Inger har altid følt et stort ansvar for sit arbejde i foreningen, og har et stort engagement for foreningen. Hendes hjælpsomhed overfor skiftende formænd, hovedbestyrelsen, kredsene og medarbejderne har været legendarisk.

Ved Ingers 50 års jubilæum i 2016 modtog hun, efter opfordring fra Slægtsgårdsforeningen, Det kongelige danske Landhusholdningsselskabs fortjenstmedalje.

Med udgangen af 2017 har Inger sagt Slægtsgårdsforeningen farvel, da det er lykkedes at finde en ny kasserer.

OGN

Årsmødeudflugterne

Fredag

Der tilbydes ikke nogen fortur til årsmødet, men for de medlemmer, som ønsker at komme til det vestsjællandske allerede fredag, tilbydes en interessant eftermiddag i Sorø. Først vises vi om i den store og meget imponerende kirke, der er opført som kirke til cistercienserklosteret. Derefter går vi en tur gennem Akademihaven og kommer til Sorø Akademis hovedbygning, der blev opført efter branden i 1813. Vi vises rundt i huset med de fornemme klassicistiske sale og hører om skolen.

Efter disse oplevelser kører man til hotellet, hvor middagen serveres kl. 19.00

Lørdag

Lørdagens udflugt byder på to interessante besøg hos familien Kjær Knudsen. Først hos Kim Kjær Knudsen på Allindemaglegård og derefter hos hans broder, Anders Kjær Knudsen, på Sonnerupgård. Allindemaglegård er centrum for et stort mark- og svinebrug, medens de gamle bygninger til Sonnerupgård er indrettet til hotel og konferencecenter.

Søndag

Dagen indledes med gudstjeneste i Fjenneslev kirke, Hvildeslægtens berømte kirke med "tvillingetårnene". Efter gudstjenesten fortælles om kirken. Vi fortsætter til Assendrup hovedgård for at høre om fremtidens kvægavl og slutter med frokost på Restaurant Krebshuset.

Dødsfald

Dansk Slægtsgårdsforenings æresmedlem Peder Møller Frifelt døde den 26. januar, han blev 89 år.

Møller var i 23 år medlem af Dansk Slægtsgårdsforenings hovedbestyrelse. I næsten alle årene var han medlem af bladudvalget og i 15 formand for netop det udvalg. Hertil kommer 9 år som næstformand i Slægtsgårdsforeningens hovedbestyrelse.

På det årlige landsmøde så medlemmerne frem til Møllers beretning fra bladudvalget. Her lærte vi at Møller var velbevandret i litteraturen. Både faglitteraturen og den skønlitterære.

Møller var en myndig og tænksom formand for sit udvalg, og han kendte sin forening, og der var stor respekt for Møllers synspunkter.

Respekten for Møller førte til, at han blev udnævnt til æresmedlem af Dansk Slægtsgårdsforening. Foreningens vedtægter giver mulighed for at foreningen kan have et æresmedlem. Og da pladsen var blevet ledig, var det en enig hovedbestyrelse, der traf beslutningen om denne hæder til Møller. Udnævnelsen fandt sted på 70 årsdagen den 17. april 1998.

Peder Møller Frifelt var meget engageret i sin egne historie, og har skrevet talrige artikler om bl. a. de vestsjyske plantager. I en årrække var Peder Møller Frifelt formand for Ølgod Museum. Han var også en fortræffelig foredragsholder, og så havde Sønderjylland en stor plads i hans hjerte.

Vi vil mindes Peder Møller Frifelt som en kæmpe i Dansk Slægtsgårdsforening og for Dansk Slægtsgårdsforening.

OGN

Allindemaglegård

Kim Kjær Knudsen købte i 2008 Allindemaglegård, og i 2012 erhvervede han Vanløsegård. De to gårde har tilsammen 365 ha. Kim Kjær Knudsen har sammen med faderen, Peter Kjær Knudsen, og broderen, Knud Kjær Knudsen, samlet deres markbrug i et selskab, der driver 1060 ha.

Kim Kjær Knudsen har på sine to gårde 1600 søer og produktion af slagtesvin og tilsammen med faderen og broderen har de i alt 2700 søer og producerer årligt 93.000 slagtesvin.

I Sverige har familien et landbrug med 1000 søer og en årlig produktion af 26.000 slagtesvin. Hertil kommer to svinebrug og et markbrug i Østeuropa.

Historien

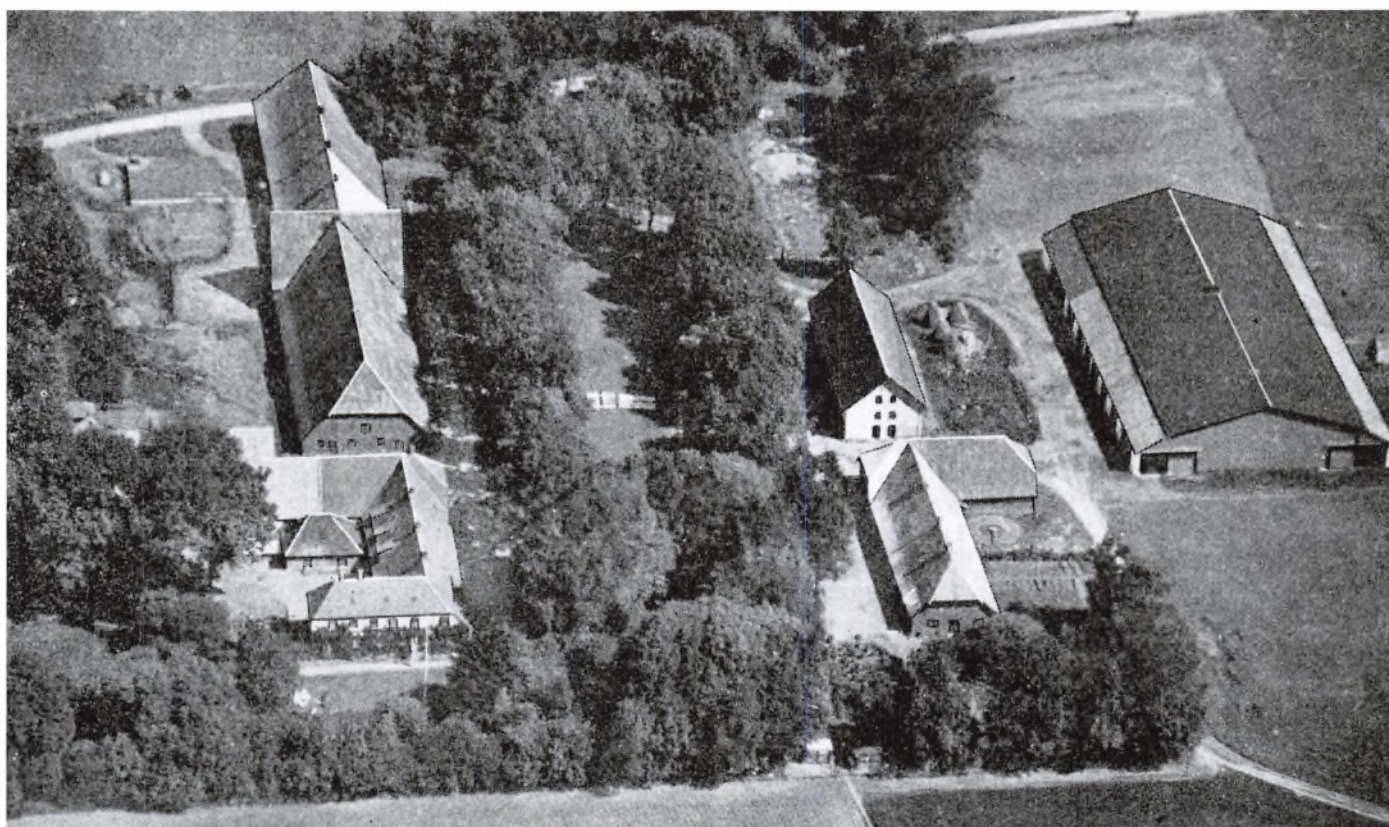
Allindemaglegård er en hovedgård fra middelalderen, som har haft en meget skiftende status. Fra slægten Bille afhændede gården til kong Frederik den Anden i 1575 og indtil Kim Kjær Knudsen overtog gården i 2008 har ejeren ikke boet på gården.

I ældre tid lå der en hovedgård – Allindemaglegård – i Allindemagle sogn, den ejedes af slægten Bille. Sagnet fortæller at Tønnes Bille sad med gården i 781. Men denne skrøne holder slet ikke. Til gengæld vides det, at Bent Joensen Bille havde Allindemaglegård fra omkring 1315. I 1575 mageskiftede Jens Bille den til kong Frederik den Anden for Vrejlev Kloster. Kongen lagde gården under Skjoldnæsholm len, og jorden blev fordelt til fæstegårde under lenet.

Om Allindemaglegårds bygninger på Billemes tid vides fra en vurdering, efter gården var lagt under lenet, at der lå et stenhus, 27 alen langt, 14 bredt og 2 lofter højt omgivet af en liden grav. Beskrivelsen viser mere en ruin end en borg og bolig. Beskrivelsen bekræftes af tydelige spor af et overpløjet dobbelt voldsted samt fund af fundamenter af et kort, svært stenhus.

På kong Frederik den Fjerdes tid fik den daværende ejer af Skjoldnæsholm, greve Danneskjold-Laurvig i 1721 af kongen fri hovedgårdstakst for disse 1100 tdr. hartkorn fæstegods, dog opnåede han ikke tiendefrihed.

Den gamle hovedgård skulle dog genrejses, da grevinde Anna Danneskiold-Laurvig i 1794 afhændede Skjoldnæsholm til etatsrådinde Anna Maria Neergaard til Svenstrup. Hendes søn og efterfølger, Johan Andreas Bruun de Neergaard, var en handlekraftig mand, der ville have det mest mulige ud af sine godser, og selv om han forstod værdien af udskiftningen fra landsbyfællesskabet og afskaffelsen af hoveriet, så hørte efter han herremandsopfattelse udvidelse af storbruget, af hovedgårdsdriften, også med til forbedringer af godset. Det lykkedes ham, som belønning for, at han i 1805 afskaffede hoveriet, at få fire bøndergårde lagt under Skjoldnæsholm. Men i 1812 indledte han den aktion, der skulle blive skæbnesvanger for bondebyen. Han ville lægge 11 af

Allindemaglegård o. 1930.

Allindemaglegård 2018.

landsbyens 14 gårde under en ny hovedgård, og de resterende 3 gårde skulle udparcelleres til 30-40 husmandsbrug, således at der var tilstrækkelig arbejdskraft til det nye storbrug. Ansøgningen støttede sig på den gamle bevilling fra 1721, men mødte modstand, først i Rentekammeret og efter systemskiftet i 1849 i Folketinget, hvor både Grundtvig og Monrad talte imod at give tilladelsen. Men domstolene gav ejeren, Andreas Theodor Bruun de Neergaard ret til at lade nedlæggelsen stå ved magt.

I 1844 var Skjoldnæsholm ophøjet til et fideikommis, men kaldtes "et familiegods". Under dette hørte den reetablerede hovedgård Allindemaglegård.

Nogen herskabsbolig blev der ikke bygget på Allindemaglegård og ikke engang en egentlig forpagterbolig. I 1839 var der kun bygget en grundmuret lade samt en mejeribygning, der også rummede bolig for avlingsbestyreren. I løbet af de følgende år blev der installeret en "tærskemaskine" i laden og opført en hestestald ligeledes i grundmur, hvori der tillige var værelser og borgestue. I 1853, da forpagter Hagen havde Allindemaglegård, var der tillige bygget en "kærneværkshus" foruden to andre huse, den ene svinestald, disse var i bindingsværk med stråtag. Kort efter opførtes en stråtekt lade af grundmur på kampestenssokkel.

I Danmarks større landbrug bind 2 side 288 beskrives gårdens bygninger således som de var i 1930: "Allindemaglegård har overvejende grundmurede bygninger. Forpagter-

boligen, der ligger mod nord, har tegltag og består af tre fløje, bygget i vinkel. I den sydlige er der mejeri m. m. Vest for denne en toetages bygning, som rummer bolig m. m. og i den anden fløj er hestestalden. Syd for forpagterboligen ligger kostalden og længst mod vest laden."

I samme bog oplyses: "Det samlede areal udgør 223,4 ha, deraf 204 ager og 9 eng. Besætningen består af 145 malkekøer og ca. 70 ungdskæpper af rød danske malke race. Der holdes som regel 16-18 arbejdsheste. Svinebesætningen er for tiden 12 søer, og der leveres ca. 80 slagtesvin om året, de øvrige pattegrise sælges. Fjerkræholdet er ca. 100 høns."

I 1914 overtog Henri Bruun de Neergaard familiegodset Skjoldnæsholm. Han begyndte bortsalg af fæstehuse. I 1926 overgik familiegodset til hans fri ejendom jvf. Lensafløsningsloven af 1919. Fra Allindemaglegård blev afgivet 207 ha til udstykning, og på disse jorder opførtes 23 selvstændige husmandsbrug, mens 24 parceller blev lagt til allerede bestående huse.

I 1935 gennemførtes et generationsskifte, og den nye ejer, Ejler Bruun de Neergaard, besluttede i 1942 at sælge Allindemaglegård til lensgreve Heinrich Haugwitz-Hardenberg-Reventlow til Krenkerup på Lolland. Efter hans død solgtes Allindemaglegård til Carlsberg A/S, der brugte gården til forsøg med maltbyg. I 1998 afhændede bryggeriet gården til Allindemaglegård A/S ved Anders Piper, som i 2006 overlod gården til Peter Kjær Knudsen. Efter to år gennemførtes generationsskiftet, hvorved sønnen, Kim Kjær Knudsen, blev ejer.

Sonnerupgård

Årsmødeudflugten lørdag fører os til Sonnerupgård, en sædegård, hvis gamle bygninger, både hovedbygning og avlslænger, er indrettet til hotel og kursuscenter. Her serveres frokosten.

Sonnerupgård ejes af Anders Puge Kjær Knudsen, som i 2015 overtog den efter forældrene Birgitte Puge Israelsen Knudsen og Peter Kjær Knudsen. Forældrene driver et omfattende landbrug på Midtsjælland, og i 1991 forpagtede de jorden til Sonnerupgård af den daværende ejer Preben Herbo. I 1996 købte de gården.

Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger af 1792 havde i 1959 købt Sonnerupgård, og selskabet indrettede i en udlænge kursuscenter. Efter Birgitte og Peter Kjær Knudsen overtog gården har Birgitte Knudsen taget sig af gården og udviklet hele hotel- og konferencevirksomheden med stor succes, så alle gårdens bygninger nu er inddraget i hoteldriften. Der er bygget noget til, og nu kan Anders Kjær Knudsen have 140 overnattende gæster og bespise 400.

Anders Kjær Knudsen koncentrerer sig om hotel- og kursusvirksomheden, men passer også de 50 ha skov, der hører til gården. De 170 ha agerjord er forpagtet til hans fader og to brødre – Peter, Kim og Knud Kjær Knudsen.

Anders Puge Kjær Knudsen bor i et af godsets huse sammen med sin kæreste og deres to børn.

Bygninger

I 1873 overtog Christian Julius William greve Schulins Zeuthen baroniet Zeuthen, og han lod først opføre ny avlsbygninger og i 1878 en ny hovedbygning til Sonnerupgård. Det er disse bygninger, der danne den smukke ramme om Anders Kjær Knudsens hotel- og konferencevirksomhed.

Historien

Hovedgården nævnes første gang i 1341, da den var ejet af slægten Bild. Senere kom den til slægterne Panter, Bille, Trolle, Banner, Parsberg, Brahe og Urne.

Med forfatningsændringen i 1660 skete der en betydelig indskrænkning af adelens privilegier. Det mest afgørende privilegium var den fødte adels eneret til at købe godser og til at være kongelige lensmænd. Denne eneret bortfaldt, da borgerlige fik ret til godskøb, og lensmandsrettigheden ophørte i 1662, da lensmændene erstattedes af amtmændene. Den betydningsfulde skattefrihed for hovedgårdene afskaffedes helt, men indførtes igen i 1670.

Knud Urne solgte i 1661 Sonnerup med andet gods til professor Bertel Bartholin. Det er fra denne tid vi har de første oplysninger om gådens drift. Det var en god gård, Bartholin havde lagt sig til. I forvejen var han ejer Holbæk Slots Ladegård.

I 1675 bortskødtes Sonnerupgård til kommerceråd Johannes Fincke til Skullerupholm. Fincke var gift med rentemester Henrik Müllers datter Sophie. Henrik Müller omtales som spekulant, men var en regulær svindler, som blev udnævnt til rentemester og blev ejer af betydelige godser. Efter krigen med svenskerne og den katastrofale fred i 1660, kom der efter nogle år igen orden i landet, og Henrik Müller gik fallit. I faldet trak Müller svigersønnen med, og Sonnerupgård overgik til professor, etatsråd Rasmus Vinding (1615-1684), der for øvrigt var gift med Margrethe Fincke,

broder til Johannes Fincke. Professor Vinding er mest kendt som hovedforfatteren til kong Christian den Femtes Danske Lov. Rasmus Vinding gjorde meget for gårdens drift, og i hans ejertid voksede den med 9 tdr. hartkorn. Vindings bo afhændede Sonnerupgård til Bodil Sørensdatte Hiort, enke efter krigskommissær Emanuel Junge. Kort efter godserhvervelsen ægtede hun kommitteret i Rentekammeret, justitsråd Hieronymus Klothacken, der formentlig har stået for driften. I alle tilfælde er det i hans navn, at Kirke Hvalsø kongetiende i 1699 perpetueres til Sonnerupgård ved et kongeligt åbent brev. (I stedet for det smukke, gamle ord – perpetueres, vil man i dag have skrevet henlægges.)

Sonnerupgård gik senere over til sønnen af første ægteskab, Severin Junge, direktør i Det vestindiske-guinesiske Kompagni. I 1731 adledes han og førte navnet de Junge. Han blev for øvrigt gift anden gang med en datter af Hans Bartholin, så gården bevarede fortsat en vis forbindelse med den familie.

Junge genopførte hovedbygningen på dens nuværende plads efter brand i 1731.

I 1745 solgte de Junge både Sonnerupgård og Skullerupholm. Den nye besidder af Sonnerupgård var stiftamtmand, kammerherre Adolf Andreas v. d. Lühe til Svanholm. Efter fire år blev gården overdraget den senere landdommer Fr. Brabrand, som sad med den til 1788.

Omkring 1770 omfattedes Sonnerupgård 29 tdr. hartkorn ager og eng, 8 tdr. hartkorn skov hertil 3 tdr. kontribuerende hartkorn. Af bøndergods var der 260 tdr. hartkorn og hertil 16 tdr. skovskuld. Der hørte 38 gårde og 80 husmænd til godset. Herlighedsretten omfattede 69 tdr. hartkorn konge- og kirketiende.

Således var den gård, der i 1788 blev overtaget af kancelliråd Johan Thomas Neergaard. Han var i forvejen ejer af Ringsted Kloster, Merløsegård, Søgård og Tølløse. På det tidspunkt var han Midtsjællands største godsejer.

I 1793 afhændede han Sonnerupgård, Søgård og Tølløse til assessor i Hof- og Stadsretten Peter Christian Zeuthen, som siden 1788 havde været medlem af den store landvæsenkommission, og fra 1806-12 fungerede han som præsident for Det kgl. Landhusholdningsselskab. I 1812 beskrev han Sonnerupgård, hvortil der var 310 tdr. land agerjord og 221 tdr. land eng og skov. Jorden var inddelt i 9 hovedmarker og 1 bimarck. Af hovedmarkerne lå en i brak, 4 lå hen til høslet og græsning, og resten besåedes halvt med vinter-, halvt med vårsæd. Bimarken brugtes halvt til sæd, halvt til hvile. Skoven var fornemmelig bøg med en betydelig underskov og frembød en overflodighed af jagtmuligheder på rådyr, harer og fuglevildt. Desuden fandtes der en del fiskeri. Gårdens avling og hollænderi, der omfattede 100 køer og 16 heste, var bortforpagtet. Om de gamle bygninger fra 1731 oplyses, at der var en trefløjet, teglhængt hovedbygning af mur og bindingsværk. Ladegården var ligeledes af mur og bindingsværk, men med stråtag. En bygning af samme slags forefandtes til forpagteren.

Peter Christian Zeuthen døde i 1823, men først fem år efter kunne sønnen Christian Frederik Zeuthen udkøbe de øvrige arvinger og overtage det samlede gods. Den 28. juni 1843 kunne Christian Frederik Zeuthen oprette baroniet

Sonnerupgård

Zeuthen ud af de tre gårde. Det var det næstsidste baroni, der blev oprettet. Christian Frederik Zeuthen blev valgt til stænderforsamlingen i 1840 og 1847. Han var modstander af Grundlovens indførelse. Han døde barnløs i 1850. Enken Sophie Hedvig Schulin beholdt baroniet til sin død i 1866. Baroniet overgik derefter til hendes broder, hofjægermester Christian Frederik Schulin, som året efter tog navnet Schulin-Zeuthen. Efter hans død i 1873 arvedes baroniet af brodersønnen Christian Julius William greve Schulin-Zeuthen. Han opførte den nuværende hovedbygning og avlsgård til Sonnerupgård. Han døde i 1919 og efterlod sig ingen børn, og baroniet tilfaldt nevøen William Christopher Sigismund Schulin-Zeuthen.

Den 4. oktober 1919 var loven om lensafløsning blevet vedtaget, hvorefter grevskaber, baronier, stamhuse og fideikommissgodser skulle overgå til fri ejendom mod en afgift til staten på 25% af ejendommens værdi; herudover skulle besidderne mod erstatning afgive 1/3 af jordarealet til udstykning af husmandsbrug.

Læs: John Erichsen og Ditlev Tamms store værk: Grever, baroner og husmænd fra 2014.

Baroniet Zeuthen ophævedes 30. juni 1921 og for at betale afgiften solgtes Sonnerupgård i 1923 til et konsortium, som i 1928 overlod gården til landbrugskandidat N. C. Breit. I 1954 købte fabrikant H. F. M. Hollesen Sonnerupgård, som han i 1959 solgte til Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger, der i 1963 indrettede en af udlængerne til kursuscenter. I 1985 købte en nordmand gården for jagten skyld og derefter blev gården erhvervet af Anne Dorph og Preben Herbo. I 1996 solgte de Sonnerupgård til Birgitte og Peter Kjær Knudsen, men Preben Herbo blev foreløbig boende i hovedbygningen.

Birgitte Knudsen indrettede hotel, conferencecenter og kursuslokaler, og i 2015 overtog sønnen Anders Kjær Knudsen den gamle herregård, og fortsatte moderens virksomhed, som han nu udbygger.

Mere om slægtsgårdene

I Slægtsgården nr. 450 omtales et par ugeblades artikler om slægtsgårde, og siden da har Familiejournalen bragt endnu et par artikler om slægtsgårde.

Kristeligt Dagblad havde lørdag den 25. november 2017 en stort og læseværdig artikel med overskriften "Farvel til den fædrene gård".

Først beskrives slægtsgården Ingvorstrup Hovedgård på Djursland, hvor Anne Lis Ladefoged og hendes mand Hans Alrø Christensen er tredje generation. Anne Lis Ladefoged er i slægtsgårdsforeningen kendt for sine mange år som formand for Århuskredsen og slægtsgårdsarkivet.

Derefter følger en samtale med Slægtsgårdsforeningens landsformand, Gunhild Olesen Møller, hvor hun bl. a. sagde: "For mig at se er slægtsgårdene en vigtig del af vores kulturarv. Og i tider med så stor omskiftelighed

i samfundet synes jeg, det er vigtigt at forholde sig til vores historie og tænke over, hvor stor indflydelse landbruget har haft for udviklingen af vores land."

Endelig har journalisten talt med dr. phil. Carsten Porskrog Rasmussen, overinspektør ved Museum Sønderjylland, der har forsket meget i dansk landbohistorie. Han sagde: "I virkeligheden er slægtsgården meget mindre udbredt i Danmark end i mange andre lande. Der findes en forestilling om, at jord og slægt hører sammen her i landet, men det er faktisk mest af alt en romantisk Morten Korch-agtig idé. Her i landet har det allervigtigste været selv at eje sin gård. Om den så har været i slægten eller ej, er mindre vigtigt. I dansk landbrugs historie kan vi derfor sige, at det ikke er slægtsgården, men selvejegården, der har været det bærende ideal."

OGN

Assendrup Hovedgaard

Ved årsmødeudflugten søndag besøger vi Assendrup Hovedgård, som er stedet, hvor man udvikler fremtidens kvæg af den nye nordiske røde malke race.

Assendrup Hovedgård ejes af Grut-Hansens legatstiftelse. Der er en bestyrelsen, og direktør for stiftelsen siden 2002 er Kjeld Christensen, som også er daglig leder af landbruget, der omfatter 290 ha og en besætning på 275 malkekøer. I staldene har vi også 275 kvier og kalve. Gyllen afgasses på et biogasanlæg og leveres tilbage til gården.

Det der virkelig er interessant på Assendrup er avlsarbejdet med dem moderne røde malkeko. Når kalvene øremærkes tages der materiale til gentest, og oplysningerne bruges i avlsarbejdet. Genteknologien gør avlsarbejdet hurtigere. Assendrup har et nært samarbejde med Landbohøjskolen, og Kjeld Christensen forventer at Landbohøjskolens køer vil være på Assendrup, når vi kommer på besøg.

Historien

Assendrup Hovedgård kendes fra Dronning Margrethes tid, da den ejedes af Niels Hak, ved ægteskab kom den over til slægten Krummedige. Først rigsråd Hartvig Krummedige og derefter sønnen rigsråd Henrik Krummedige. Efter ham fulgte svigersønnen Esge Bille til Svanholm og dernæst hans svigersøn Eiler Krafse. Da dennes søn Esge Krafse døde barnløs i 1627, gik gården efter ham over til søstersønnen Christopher Gøye, hvis enke senere solgte den til Axel Juul til Volstrup og Grundetved. I 1664 solgte han Assendrup til teologiprofessor og senere biskop over Sjælland stift Johannes Wandel, som efter to år lod gården skøde til Valdemar Skram til Torbølle. Han døde kort efter købet og enken solgte straks Assendrup til Niels Eskildsen Lerche. Gårdens hartkorn omfattede da 339 tdr. Lerche solgte i 1679 gården til oberst Philip Fleischer, som døde kort efter og enken lod den gå videre til overkammerjunker Adam Levin Knuth.

Adam Levin Knuth var kommet i kongegenst. Han var kong Christian den Femtes yndling. Han var født på slægtsgodset Leizen i Mecklenborg i 1648, kom til Danmark i begyndelsen af 1660-erne og blev antaget blandt kronprins Christians pager. Efter tronbestigelsen i 1670 udnævnte kongen sin nære ven til kammerjunker og senere overkammerjunker. Han besad betydelige embedsstillinger, og kongen skænkede ham jordegods, bl. a. Tybjerggård.

I 1689 købte Knuth Gisselfeld som han forenede med Assendrup. Knuth nedlagde nogle gårde i Aversi og Testrup sogne og udvidede dermed Assendrup's marker. Han lod også opføre en grundmuret hovedbygning. Adam Levin Knuth døde i 1699 uden livsarvinger, men andre arvinger solgte hans omfattende ejendom til Christian Gyldenløve, kong Christian den Femtes naturlige barn med Sophie Amalie Moth, fra hvem den gik over til hans efterkommere, greverne af Danneskiold-Samsøe. I de følgende 200 år har Assendrup's historie været fælles med Gisselfelds, men i 1909 solgte Christian Frederik greve Danneskiold-Samsøe Assendrup til L. F. M. Thye, forpagter af Ulriksdal, der fire år senere afhændede til Christian H. Lemvig, forpagter af Holtegård.

Fra 1939 til sin død i 1963 var fru Betty Petersen-Hinrichsen ejer af Assendrup, og i 1965 overlod hendes bo gården til Grut Hansens legatstiftelse.

Charles Grut-Hansen

Grundlæggeren af stiftelsen, Charles Grut-Hansen (1867-1922), var en af historiens fremmeste avlere af Rød Dansk Malke race. Han var født i Rosenvænget på Østerbro i en velhavende købmandsslægt. Han var den yngste af ni børn. Efter studentereksamen blev Charles Grut-Hansen cand. phil. tog på landbrugsskole og tjeneste på en fynsk gård. Det faldt ikke i faderens smag, men da farfaderen også havde interesseret sig for landbrug, han var også godsejer og medlem af Landhusholdningsselskabets handelskomité, kunne Charles Grut-Hansen alligevel få lov til at følge sin interesse, og det var landbruget. Det førte bl. a. til, at han 22 år gammel blev forvalter hos forpagteren af en mindre herregård på Fyn. Her kom han til at arbejde med den kvægrace der skulle blive hans passion livet igennem. Kun 12 år efter at Rød Dansk Malke race var blevet anerkendt som race, begyndte han at arbejde med den.

Obeliskens blev oprindeligt rejst på Kollekolle i 1925 af Sjællands Stifts Kvægopdrætterforening for at holde Grut-Hansens minde i ære. Den flyttede med til Assendrup hovedgård og stod først i haven, men efter omlægning af haven placeredes obeliskens på gårdspladsen. På soklen står: "Hans klare Fremsyn og maalbevidste Stræben er Arven som skal løftes."

Hovedbygningen fra 1878 nedbrændte i 1919 og blev genopført i 1919-1920 i sin tidligere skikkelse. Derfor er den nuværende hovedbygning en kopi af den gamle, hvor den grundmurede bygning i én etage over høj kælder danner et trelænget anlæg med en hovedfløj og to meget korte sidefløje. De blev oprindeligt opført i 1696 af Adam Levin Knuth.

Selvom faderen ikke var tilfreds med sønnens valg, fik sønnen et arveforskud på 78.000 kr. hvilket bevirkede han kunne købe Kollekollegård i Kirke Værløse sogn. Købsprisen var 178.000 kr. for en gård med 212 tdr. land.

I bogen om Charles Grut-Hansen citeres en af hans venner for at have sagt: ”Slægten forsonede sig vist aldrig med, at sønnen afbrød sine studier for at blive nordsjællandsk bonde, selv om gården var stor nok til at kaldes en proprietærgård.”

På Kollekollegård var målet klart: Oparbejde en kvægbesætning, der kunne vise, at det var muligt gennem forædlingsarbejde på langt sigt, at forøge ydelsen langt ud over, hvad der i de tider var normalt. Forædlingsarbejdet med Rød Dansk Malkekvæg havde sit udspring i Ryslinge, og netop Ryslingestammen blev Grut-Hansens udgangspunkt. Fra 1892 til 1922 oparbejdede Grut-Hansen en elitebesætning af RDM og gården blev forøget, så gården, der nu hed Kollekolle, havde 285 tdr. land.

Charles Grut-Hansen døde i 1922. Han var ugift, men havde i 1919 gjort testamente. Boet blev opgjort til 1.374.349 kr.

Noget skulle gå til personlige legater, andet til godgørende formål og endelig noget til gratialer til personale, men hovedarving var Sjællands Stifts Kvægopdrætterforening, som han selv havde været med til at grundlægge i 1917. I testamentet står: ”Kvægopdrætterforeningen må behandle gaven, som den selv finder for godt, men det skal være dansk landbrug, i særdeleshed dansk kvægavl, der snyder godt af arven.” Det førte til, at Grut-Hansens legatstiftelse blev oprettet og bestyret af Sjællands Stifts Kvægopdrætterforening, i dag Østlige Øers RDM forening.

I 1963 begyndte presset fra København at genere landdistriktet ved Kirke Værløse. Motorveje blev anlagt, og i 1964 blev Kollekolle solgt for ni millioner kroner. Jorden overgik til stat, kommune, et byggefirma og nogle private. Som erstatning for Kollekolle, købte bestyrelsen i 1965 Assendrup hovedgård, hvor arbejdet med at forbedre RDM fortsatte.

Litteratur:

”Kongen af Kollekolle – en kvægavler i særklasse” er bogen om Charles Grut-Hansen skrevet af Gurli Thuneby og udkom i 2006.

JENS OG ANNA JENSENS FOND

Dansk Slægtsgårdsforening administrerer Jens og Anna Jensens Fond, der uddeler rejselegatertil unge, der vil uddanne sig i teoretisk eller praktisk landbrug i udlandet.

Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr. uddeles til ansøgere, der for at komme i betragtning, er i udlandet mindst 6 eller 8 måneder.

Ansøgning sendes til:

Carl Martin Christensen, Rugvænget 5, 5400 Bogense.

Krebshuset

Årsmødet afsluttes med frokost på Krebshuset.

Dr. Jacob Jacobsen Dampe skrev for mere end 200 år siden, at Krebshuset svarede bedre til sit navn end de fleste andre steder, og da Johan Christian Hedegaard i 1796 skrev sin rejsebeskrivelse, omtalte han Krebshuset som hans kæreste bedested. (Et bedested er et gammelt ord for det sted, hvor man holder hvil.)

Krebshusets succes omkring år 1800 skyldtes ikke alene den gode beliggenhed ved den nye hovedvej over Sjælland, men også værtinden madam Plambeks husmoderlige dygtighed, begavelse og personlighed.

Hun var født Ane Rosbjerg, var datter af en præstegårdsforpagter i Herlufmagle og havde som ung pige holdt hus for broderen, der havde en forretning i Sorø. Her traf hun sin senere ægtemand, Henrik Plambek. Han var jæger, og de fik et hus i skoven. Hendes temperament holdt ikke til det isolerede liv, så jægeren opgav stillingen og forpagtede Krebshuskroen. Der var 48 tdr. land, hvoraf en del var bevokset med krat.

Ane Plambek blev hurtig kendt for sin gode mad, sine gode senge, kvikke svar og værdige optræden. Kongelige herskaber, hertugen af Augustenborg og andre af tidens stormænd lagde på forskellig måde deres erkendtlighed for hende for dagen. Traditionen beretter, at på sølvbryllupsdagen indtraf ekstrapost, der bragte gaven fra hertugen.

En gæst skrev fra Krebshuset: "Maden er delicat, Opvartningen accurat, men Vejen til Krebshuset er rent desperat."

Dette må være skrevet før hovedvejen over Sjælland blev anlagt omkring 1780.

Adam Oehlenschläger gæstede gerne Krebshuset og Jens Baggesen kom her glad og gerne.

Krigsråd Johan Christian Hedegaard beretter i sin rejsebeskrivelse, at han kom til Krebshuset, bestilte aftensmad og gik en tur ind til Sorø, hvor han sad ved søen og fantaserede: "Gid jeg ejede Krebshuset og så meget jord, som jeg behøver for at føde mig anstændigen." Da han kom tilbage for at nyde måltidet, beskrev han stedet: "Et renligt dækket bord stod og ventede på mig. I stuen var hvide kalkede vægge, tvende nette klare spejle hang ved siden af mig, bag mig stod en egedragekiste, som var blankpoleret. Alting viste mig, at her var en brav husmoder."

Det gode gamle Krebshus lå på den anden side vejen, hvor Krebshusgården ligger. Det nuværende Krebshus er opført i 1924, og for omkring 30 år siden blev kroen udvidet ganske betydeligt.

Overfor Krebshuset ses en allé, som man bare kører forbi, men det er en rest af den landevej, der omkring 1780 blev anlagt over Sjælland. Først i nyere tid har landevejen fået sin nuværende beliggenhed, og derfor er den gamle vej bevaret.

OGN

100 år siden Danmark fik den første bygningsfredningslov

Af fhv. museumsinspektør
Helge Torm, Sorø

Lige præcis den 12. marts 2018 er det 100 år siden, at Danmark fik sin første bygningsfredningslov. Det bliver naturligvis markeret på forskellig vis på og omkring jubilæumsdagen, men også senere på året. Der er da også god grund til at fejre denne lovgivning, som i så høj grad har sikret bevaring af det bedste af den byggede kulturarv overalt i landet.

Men hvad var baggrunden for lovens tilblivelse, og hvad er det i grunden, den betyder i praksis?

Når det gælder beskyttelse af bygningsmæssige mindesmærker fra tidligere tider, blev der allerede fra begyndelsen af 1800-årene sat ind fra samfundets side med beskyttelse af de mest truede. Eksempler på denne tidlige form for fredning er Gåsetårnet (1808), Hammershus (1822) og Korsør Fæstningstårn (1898).

I byerne var derimod stort set frit slag for at gøre med historiske bygninger, som man ville. I takt med en stigende forståelse for deres værdi i befolkningen blev der dog efterhånden rejst en stemning til fordel for deres bevarelse. Der skulle dog først nogle helt grelle eksempler til, før interessen blev udmøntet i tiltag, der gjorde det muligt at sikre historiske bygninger på et juridisk grundlag.

Til skandalesagerne hører især nedrivningerne af De seks Søstre (renæssancehuse, der lå i forlængelse af Børsen mod Knippelsbro) i 1900 og af en middelalderlig bygning i Viborg i 1906, men det, der slog hovedet på sømmet, var, at Efterslægtsselskabets skolebygning i ren renæssance i 1913 måtte vige for Illum på nuværende Strøget. Nu kunne det være nok. Foreningen til Gamle Bygningers

Bevaring, der havde set dagens lys i 1907, skubbede nu for alvor på for at få en lovgivning for området. Disse bestræbelser lykkedes dog først nogle år senere. Det var den radikale regering Zahle II, der lagde et forslag til bygningsfredningslov frem i Rigsdagen i 1917 med virkning fra 12. marts 1918.

Kriterierne for fredning var primært, at bygningen skulle have national værdi, og så måtte den ikke være under 100 år. (Denne 100-årsregel blev først afskaffet i 1997 til fordel for en 50-års regel).

I den første lov opererede man både med fredning i klasse A og B – med A som den mest beskyttende fredning, idet den ikke tillod ændringer af hverken det ydre eller det indre uden særlig tilladelse fra fredningsmyndighederne, som i begyndelsen i høj grad var lig med Nationalmuseets eksperter på området. Det øverste, rådgivende organ, kaldet Det Særlige Bygningssyn havde i mange år museets direktør som sin formand.

Ved en B-fredning kunne – frem til 1966 – en ejer insistere på sine egne planer, når det gjaldt ombygning både udvendigt og indvendigt; myndighederne måtte i sidste ende bøje sig. Dog blev facaderestriktionerne lige så skrappe som for A-fredningerne fra 1966 og frem til 1980, hvor B-fredning som sådan blev afskaffet. Stadig bruger dog nogle vendingen ”fredet i klasse A”, men det er noget vrøvl, for der er kun én kategori: fredet!

Hvor der i de første par år blev fredet 1.156 bygninger, er tallet i dag (efter en stor affredningsrunde i 2010-16) steget til ca. 9.000 bygninger, fordelt på c. 3.000 ejendomme/matrikler, en mikroskopisk brøkdel af den samlede bygningsmasse i Danmark.

I første omgang var det især herregårdene, der blev genstand for fredning. Det havde den klare årsag, at de

dengang var inde i en truende omvæltningsfase som følge af lensafløsningslovgivningen, der som bekendt trådte i kraft i 1919, og som fratog dem store jordarealer – hvad der bl.a. i netop fredningsmæssig henseende gav bagslag, for derved fjernede man meget af grundlaget for den indtjening, der skulle til for at opretholde de udgiftstunge herregårdsanlæg med bygninger og parker.

Statens adfærd mod herregårdene var ikke præget af logik i disse år. Nu ville staten også gøre indgreb i ejernes råderet i de herregårdsbygninger, der blev fredet. Men, understregede staten, det var ikke ekspropriation, der var tale om, så der blev ikke ydet erstatning, og det synspunkt gælder stadig – modsat naturfredning.

Ejerne kunne nok protestere, og gjorde det vel også i visse tilfælde, men resultatet blev, at i alt ca. 600 herregårde blev fredet som den første generation af fredede bygninger sammen med kongelige slotte, gamle klosterbygninger, særligt fine borgerhuse og militære befæstningsanlæg.

Som tiden er gået, er der næppe nogen bygningstype i landet, som ikke findes repræsenteret på fredningslisten. Således kom bondegårdene for alvor ”med på holdet” ved nogle kampagner i 1980- og 1990’erne, men det var også i sidste øjeblik, og så er der også fredet nogle få husmandssteder. Og i byerne blev efterhånden også ydmyge huse som de såkaldte lejevåninger anerkendt som fredningsværdige.

Derimod synes en agrar-historisk så vigtig bygningstype som proprietærgården ikke at være omfattet med særlig

stor interesse af fredningsmyndighederne. Det er synd og skam, for mange bygninger af den type er bygget på samme stilfulde måde som herregårdene mest, hvad enten det drejer sig om stuehuset alene eller det samlede anlæg. Desværre står der af og til gny om fredede huse og deres tilstand. Ikke alle ejere passer lige godt på dem, hvad der igen kan have forskellige årsager. En trængt økonomi kan spille ind og medføre forfald.

Her hjælper det åbenbart ikke, i al fald ikke i tilstrækkelig grad, at der er forskellige økonomiske fordele knyttet til fredning: fritagelse for ejendomsskat, fradragsordning for forfald pr. år og mulighed for tilskud og konsulentbistand. Er der for stor afstand mellem en ejers formåen og udfordringerne ved ejendommens vedligeholdelse, så har samfundet et problem. Og her kan man ikke jo bare forlade sig på, at det er der nok en privat fond, der tager hånd om, selv om flere fonde heldigvis da støtter bygningskulturarven, men fondene træder jo ikke pr. automatik til.

Man kunne derfor i anledning af jubilæet ønske sig en revision af fredningsloven, som **indebærer** betydeligt større, statslige økonomiske forpligtelser i forhold til den fredede bygningsmasse – det er jo netop af stor værdi for os alle sammen, at vi har disse fysiske vidnesbyrd om tidligere tiders samfundsforhold, bolig-mæssigt som produktionsmæssigt – udover at de som oftest er fornemme eksempler på skiftende stilarter.

NYT FRA KREDSENE

Kredsens arrangementer er interessante, og alle er velkomne til at deltage i det, der har interesse. Hvis man vil vide mere om et arrangement, så tag kontakt med formanden for den arrangerende kreds, navn og telefonnummer findes side 2.

Alle aktuelle indbydelser til kredsens arrangementer kan ses på foreningens hjemmeside under punktet kalender.

Fynskredsen

Onsdag den 4. april :Besøg på Vandcenter Syd samt Nordatlantisk Hus og Generalforsamling

Vi starter med besøg på Vandcenter Syd, Vandværksvej 7, Odense C kl. 13.00. Der bliver rundvisning og fortælling om vores drikkevands vej til forbrugerne og vi ser en gammel by brønd.

Kl. 15.00 besøger vi det Nordatlantiske Hus på Havnen, Nordatlantiske Promenade 1, 5000 Odense C. Vi starter med kaffe og kage, derefter generalforsamling.

Nordatlantisk Hus er et nyt bindeled imellem Island, Færøerne, Grønland og Danmark.

Vi slutter med en rundvisning i det Nordatlantiske Hus.

Pris 100 kr. som opkræves ved kaffen

Tilmelding senest 20. marts til finn.bang.olsen@get2net.dk eller 51700608

Sommerudflugt onsdag den 27. juni til Hopballe mølle og Kongernes Jelling med særudstilling Guld og Vilde Dyr.

Kl. 09.30 starter bussen fra Centrovic, Damsbovej 11, 5492 Vissenbjerg. Først kører vi til Hopballe Mølle, som ligger ved Grejs Å mellem Vejle og Jelling i den nordlige ende af den naturskønne Grejsdal. Gården er en gammel selvstændig mølleejendom, hvorpå der igennem næsten

600 år har været mølleri. Vi starter med rundvisning og hører om kyllingeproduktion mm. Vi spiser frokost, derefter kører bussen til Kongernes Jelling, hvor vi samles til foredrag om stedet. Derefter kan vi gå rundt og se udstillingerne samt anetavlen efter Gorm den Gamle. På udstillingen Guld og Vilde Dyr kan man se de mest fantastiske genstande, som amatørarkæologer har hentet op af jorden de seneste år, blandt andet vikingeguldet fra Fæsted og verdens længste flintøkse. Bussen afgår kl. 16.30 mod Fyn. Tilmelding senest 12. juni til finn.bang.olsen@get2net.dk eller 51700608

Pris for turen 500 kr., som indsættes på konto 2024 7650517436 senest 12/6 2018

Finn Bang Olsen.

Himmerlandskredsen

Himmerlandskredsen besøger mandag den 19. marts kl. 10.30 gdr. Rene Lund Hansen, Løgstør, hvor vi samles ved kostalden, Povtrupvej 50, 9670 Løgstør. Der er 480 køer med opdræt i nyere stalde.

Bedriften har udover køerne, slagtesvinestalde med en kapacitet årligt på 11.000 stk. slagtegrise, som de jo nu

kaldes på moderne dansk. I markbruget drives der 600 ha., hovedparten ligger i Nørrekær Enge, hvor det rene drænvand sammen med en masse regnvand pumpes ud i Limfjorden.

Kl. 12.30 serveres der en lækker pariserbøf med tilbehør og ekstra brød på Kanalfogedens Køkken, Fischersgade 89,9670 Løgstør. Hvor restauratør Karen Skovbøll Jensen bagefter laver kaffe/te med sødt til, så vi kan nyde den fine udsigt til Limfjorden.

Pariserbøf og kaffe/te koster 200 kr. vand, øl eller vin er for egen regning.

Tilmelding senest onsdag den 14. marts på mathy@postkasse.net eller tlf./sms til 21555950. Besøget holdes sammen med Vendsysselkredsen

Himmerlandskredsen afholder generalforsamling torsdag den 12. april kl. 18.30, hvor vi samles hos Ninna og Poul Madsen, Lundby Mosevej 45, 9260 Gistrup, der ser vi samlingen af 12 flotte veterantraktorer og den består af 11 forskellige mærker. Efter vi har fået de gode historier, der er ved så mange mærker, samles vi kl. 19.30 hos gdr. Leo Christensen, Hadsund Landevej 451, Lundby, 9260 Gistrup, hvor vi går i samlet flok til Lundby Museet, og så fortæller Leo Christensen levende om slaget i 1864, hvor Lundby blev kendt over det ganske land.

Kl. 21.00 er kaffe/te med ost, rullepølse og lagkage på Klarup Kro, Klarupvej 45,9270 Klarup. Derefter generalforsamling med sædvanlig dagsorden, denne tre i en aften koster 120 kr.

Tilmelding senest mandag den. 9. april på mathy@postkasse.net eller tlf./sms til 21555950

Mads P. Christensen.

Midtjysk kreds

Midtjysk Kreds har haft bestyrelsesmøde her i januar og planlagt flere aktiviteter. Som altid et godt og konstruktivt møde hvor alle bidrager med ideer og forslag. Vi kan slet ikke nå det hele.

Onsdag den 18. april kl. 18.30 er Midtjysk Kreds inviteret til at besøge Fremtiden Staldinventar A/S. Adressen er Rypevej 4. 8870 Langå. Virksomheden stiller med deres stærkeste hold og vil blive præsenteret og forevist ved direktør Kaj Jacobsen og fabrikschef Jeanette Skjødsholm. Mange kender Fremtidens produkter fra både heste-, kvæg- og svine-stalde. Vi skal høre om kvalitet og produktudvikling, samt have en rundvisning på virksomheden. Virksomheden er vært ved kaffen, så det er nødvendigt med tilmelding mindst 4 dage før. Tilmelding på e-mail gunhild.olesen.moller@rn.dk eller egon.moller@hotmail.dk

Den 18. april er det forår og længe lyst, så herefter skal vi ud på en lille køretur. Besøget gælder et hestestutteri og frilandsgartneri. Indehaveren hedder Morten Skov og adressen er Læstenvej 18, Sønderbæk. 8920 Randers. Besøget er anbefalet af Fremtiden og her skal vi se produkterne i brug. Hvis I har venner eller medhjælpere der er interesseret i vores arrangementer er de også velkomne til deltage.

Prøv at besøge "Roeforeningen" på nettet, følg os på face book. Der er flere tusind følgere. Fire yngre landmænd i Balling er gået sammen og dyrker roer på gammeldags maner og det er ikke kedeligt. Gamle maskiner og traktorer udfører arbejdet, dog ikke den manuelle hakning, som var ved at tage pippet fra ungersvendene. Sidste år blev der dyrket kålrabi. Optagedagen var et tilløbsstykke, der blev serveret stuvet kålrabi og frikadeller for flere hundrede tilskuere.

Fællesmøde for Midtjysk Kreds og Ringkøbing Kredsen

Afs. Jens Ulrik Tarpgaard og Gunhild Olesen Møller. Mandag den 28. maj kl. 18.30 er der fællesmøde for Midtjysk kreds og Ringkøbing Kredsen på Grønhøj Kro. Mange er nok kommet forbi på landevejen og set den karakteristiske gule kro. Nu er der en god anledning til at besøge stedet. Kroen er kongelig privilegeret med krone og det hele. Adressen er Grønhøj, Skivevej 25. 7470 Karup. Sidste år underholdt værten Gregers Laigaard på årsmødet i Viborg. Det var meget fornøjeligt og vi blev inviteret til at besøge kroen. Familien Laigaard har haft kroen, der også er en slægtsgård siden 1864. Der er indrettet Kartoffeltyskermuseum, Morten Koch Museum og en mindestue om et flystyrt, samt andet i de gamle udlænger. Ved kaffebordet bliver der bl.a. serveret den berømte Grønhøj Kringle og Gregers Laigaard vil fortælle og spille et par stykker på guitaren mens vi drikker kaffe. Prisen for denne aften er kr. 100 incl. entreer og kaffe. Der er tilmelding på e-mail senest 23. maj til gunhild.olesen.moller@rn.dk eller egon.moller@hotmail.dk

Gunhild Olesen Møller

Sjælland Syd

Generalforsamling afholdes fredag den 13. april 2018 kl. 14.00 i Everdrup Samlingshus.

Dagsorden i følge vedtægterne.

Efter generalforsamlingen vil Kristian Skov Andersen formand for Venstre i Næstved og medlem af byrådet fortælle om sin tid på Slægtsgårdene i Ørslev og Sallerup under titlen: Fra bondeknægt til havneformand.

Kaffe, kage og underholdning: 60.00 kr.

Vel mødt til en god eftermiddag.

Knud Pedersen

Vestsjællandskredsen

20 medlemmer var den 13. februar samlet til generalforsamling på Landbrugsskolen Sjælland i Høng. Generalforsamlingen afvikledes på den vanlige rolige måde, hvor beretningen blev taget til efterretning uden bemærkninger og regnskabet blev godkendt. Anders Gangergård genvalgte til bestyrelsen, Anders Christensen genvalgte til bestyrelsessuppleant og Henning Madsen genvalgte som revisor. Efter generalforsamlingen serveredes kaffe med lagkage, og så fortalte Ole G. Nielsen om de danske gravmonumenters kulturhistorie fra tidlig middelalder til vor egen tid.

Sommerudflugt den 27. juni 2018.

Kl. 13.45 samles vi ved Aunsø gl. Kirke, Avnsøgårds Alle 20, 4470 Svebølle.

Vi hører om den nedlagte kirke og kongens jagtgård.

Kl. 15.00 samles vi på Saltofte, Saltoftevej 7, 4470 Svebølle.

Vi begynder med kaffe og kage, godsejer Niels Boserup fortæller om landbruget og fru Boserup om kursusvirksomheden Saltoftehus, der er indrettet i de overflødige driftsbygninger.

Forventet afsluttet kl. 17.00.

Pris for hele dagen inkl. kaffe og kage: 100 kr., som erlægges til kassereren i kaffepausen.

Tilmelding senest 24. juni til Ole G. Nielsen olegn@mail.tele.dk eller 24 93 34 12.

Karen Andersen.

Tilmelding til Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde 2018

Foreningen råder over et vist antal værelser, der tildeles efter først til mølle princippet.

Tilmelding skal foretages skriftligt eller per mail til Slægtsgårdsforeningen kasserer.

Connie F. Neumann. Valmuevænget 8. Grønnemose. 5560 Aarup. Fyn. E-mail zental@outlook.dk

Tilmeldingsfrist **10. april 2018**. For deltagere der ikke skal overnatte **senest den 20. april**.

Når tilmeldingen er modtaget fremsendes faktura.

FØLGENDE DELTAGERE TILMELDES (skriv tydeligt):

Navne _____

Adresse: _____

Telefon: _____ E.mail: _____

Hermed bestilles (skriv antal personer)

	Antal	
Møde	_____	Bytur i Sorø
	_____	Middag fredag aften
	_____	Besøg og frokost lørdag
	_____	Kaffebuffet lørdag
	_____	Festmiddag lørdag
	_____	Besøg og frokost søndag
Overnatning	_____	Fredag til søndag i enkeltværelse
	_____	Lørdag til søndag i enkeltværelse
	_____	Fredag til søndag i dobbeltværelse
	_____	Lørdag til søndag i dobbeltværelse

Afbud: Eventuelle afbud meddeles snarest til Conni F. Neumann

KLIP

KOPI TIL EGEN ERINDRING:

Hermed bestilles (skriv antal personer)

	Antal	
Møde	_____	Bytur i Sorø
	_____	Middag fredag aften
	_____	Besøg og frokost lørdag
	_____	Kaffebuffet lørdag
	_____	Festmiddag lørdag
	_____	Besøg og frokost søndag
Overnatning	_____	Fredag til søndag i enkeltværelse
	_____	Lørdag til søndag i enkeltværelse
	_____	Fredag til søndag i dobbeltværelse
	_____	Lørdag til søndag i dobbeltværelse

Afbud: Eventuelle afbud meddeles snarest til Conni F. Neumann

Returadresse:
Inger Marie Wibholm
Sdr. Boulevard 12, 4930 Maribo.
ID: 47395

Kommende kredsaktiviteter

Her bringes oversigten over kredsens aktiviteter for de næste par måneder.
Udførlig indbydelse ses i afsnittet "Nyt fra Kredsene" og på foreningens hjemmeside.

Fynskredsen

Onsdag den 4. april: Besøg på Vandcenter Syd samt Nordatlantisk Hus og Generalforsamling.

Onsdag den 27. juni Sommerudflugt til Hopballe mølle og Kongernes Jelling.

Himmerlandskredsen

Mandag den 19. marts kl. 10.30: Besøg hos gdr. Rene Lund Hansen, Løgstør.

Torsdag den 12. april kl. 18.30: Gårdbesøg, museumsbesøg og generalforsamling.

Midtjysk kreds

Onsdag den 18. april kl. 18.30 besøges Fremtiden Staldinventar A/S, Rypevej 4. 8870 Langå.

Midtjysk kreds og Ringkøbingkredsen

Mandag den 28. maj kl. 18.30 fællesmøde for Midtjysk kreds og Ringkøbing Kredsen på Grønhøj Kro.

Sjællands Syd

13. april 2018 kl. 14.00 afholdes generalforsamling i Everdrup Samlingshus.

Vestsjællandskredsen

27. juni 2018 sommerudflugt til Aunsø gl. Kirke, Saltofte og Saltoftehus.

Webmaster søges

Dansk Slægtsgårdforening mangler stadig en persen der vil påtage sig at holde hjemmesiden opdateret.

For indeværende har jeg en kontakt der udfører det, men det er en nødløsning som er midlertidig.

Opdatering af hjemmesiden er ikke nogen stor opgave og det drejer sig om at bruge lidt tid et par gange om måneden.

Fmd. Gunhild Olesen Møller